ISSN: 3027-8597 (Online)

JMND
Journal of MCU NakhonDhat
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2569) : Vol.13 No.11 (November 2026)
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND
pp: 294-303

บทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2*

RELATIONSHIPS BETWEEN ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จิตรตรี สุดใจ*, บุญเลิศ ธานีรัตน์, ธีระพงศ์ แก่นอินทร์
Chittri Sutchai*, Boonlert Taneerat, Theerapong Kaenin
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
Master of Education Program in Educational Administration, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand
*Corresponding author E-mail: chittrisutchai@gmail.com
*Tel: 096-787-2408

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนจากคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน 4) สร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง 128 โรงเรียน สังกัด สพป. นครศรีธรรมราช เขต 2 สุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการ 89 ข้อ 11 ด้าน ค่า IOC 0.60–1.00 ความเชื่อมั่น .984 และข้อมูล O-NET ป.6 ปี 2567 จาก Big Data สพป.นครศรีธรรมราช เขต 2 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์เพียร์สัน และถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารทั้ง 11 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.33) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.31) 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนจากคะแนน O-NET เฉลี่ย 38.81 คะแนน ได้แก่ ภาษาไทย 56.05 วิทยาศาสตร์ 43.42 ภาษาอังกฤษ 28.36 และคณิตศาสตร์ 27.38 คะแนน และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในระดับสูง ($r = .749$, $r^2 = .561$, $p < .001$) และ 4) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R = .749$, $R^2 = .561$, $F(1,126) = 160.915$, $p < .001$) สมการ $\hat{Y} = 0.699 + 8.847X$ แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ค่าพยากรณ์ประสิทธิผลเพิ่มขึ้น 8.847 ผลการวิจัยชี้ว่า เขตพื้นที่และโรงเรียนควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการและยกระดับผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาที่มีคะแนนต่ำ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหาร, ประสิทธิผลของโรงเรียน

*Received August 11, 2026; Revised September 30, 2026; Accepted October 26, 2026

Abstract

This study aimed to: 1) Examine school administrators' academic leadership; 2) Examine school effectiveness based on Grade 6 O-NET scores in 2024; 3) Investigate the relationship between administrators' academic leadership and school effectiveness; and 4) Develop a predictive equation for school effectiveness based on academic leadership. A survey research design was used. The sample comprised 128 schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, selected through stratified and simple random sampling. Respondents were one head of academic affairs per school. The research instrument was an 89-item questionnaire covering 11 dimensions of academic leadership, with IOC values of 0.60 - 1.00 and a reliability coefficient of .984. Grade 6 O-NET data for 2024 were obtained from the Big Data system of the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. Data were analyzed using means, standard deviations, Pearson's product-moment correlation, and simple linear regression. Findings showed that: 1) All 11 dimensions of administrators' academic leadership were at the highest level; monitoring student progress ranked highest ($\bar{X}$ = 4.33), and the overall mean was also at the highest level ($\bar{X}$ = 4.31); 2) School effectiveness based on O-NET averaged 38.81 points: Thai language 56.05, science 43.42, English 28.36, and mathematics 27.38; and 3) Academic leadership had a strong positive relationship with school effectiveness ($r = .749$, $r^2 = .561$, $p < .001$); and 4) Academic leadership significantly predicted school effectiveness ($R = .749$, $R^2 = .561$, $F(1,126) = 160.915$, $p < .001$). The equation was $\hat{Y} = 0.699 + 8.847X$; a one-unit increase in academic leadership corresponded to an 8.847-point increase in predicted school effectiveness. The area office and schools should promote academic leadership and improve achievement in low-scoring subjects.

Keywords: Academic Leadership, Administrators, School Effectiveness.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษายึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) จึงจำเป็นต้องมีการบริหารวิชาการที่เข้มแข็งและชัดเจน ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ กำกับ ติดตามนิเทศ ส่งเสริมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน Hallinger, P. & Murphy, J. F. เสนอว่าภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของโรงเรียน (Hallinger, P. & Murphy, J. F., 1985) ซึ่งขยายเป็นองค์ประกอบย่อยที่สะท้อนพฤติกรรมการบริหารวิชาการได้อย่างเป็นระบบ โดยการวิจัยครั้งนี้ศึกษา 11 ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การคุ้มครองเวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจแก่ครู การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้แก่นักเรียน ซึ่งใช้เป็นกรอบในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน นอกจากนี้

งานวิจัยในระยะหลังยังสะท้อนความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ (นิตยกานต์ บุญเกื้อ และคณะ, 2566) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และ Mumtaz, A. N. & Khan, R. พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับผลลัพธ์ของสถานศึกษา (Mumtaz, A. N. & Khan, R., 2024) จึงควรนำมาศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถในการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2567ก) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นภารกิจสำคัญ โดยข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนในสังกัด พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวม 4 วิชา เท่ากับ 40.17 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 41.33 คะแนน เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่า ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย 58.73 คะแนน วิทยาศาสตร์ 40.80 คะแนน ภาษาอังกฤษ 32.75 คะแนน และคณิตศาสตร์ 28.41 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ยังเป็นรายวิชาที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2566)

เนื่องจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิผลของโรงเรียน การใช้ข้อมูล O-NET ร่วมกับการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารวิชาการกับผลลัพธ์ของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ประสิทธิผลของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน และความสามารถในการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหาร วางแผนการบริหารวิชาการ สนับสนุนครู และยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีทิศทาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยกำหนดประสิทธิผลของโรงเรียนจากคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 188 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนทั้ง 188 โรงเรียนมีข้อมูลผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane, T. ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 โรงเรียน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 79 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 54 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 105 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 71 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 3 โรงเรียน รวม 128 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 1 คน คือ ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 128 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Yamane, T., 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามกรอบแนวคิดของ Hallinger, P. & Murphy, J. F. ประกอบด้วย 11 ด้าน จำนวน 89 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินระดับการดำเนินการเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยกำหนดคะแนนตั้งแต่ 5 ถึง 1 ตามระดับการดำเนินการ (Hallinger, P. & Murphy, J. F., 1985)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 30 โรงเรียน และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .984 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมสำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการผ่าน Google Form โรงเรียนละ 1 ชุด รวม 128 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และรวบรวมคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 จากระบบ Big Data สพป. นครศรีธรรมราช เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2567ข)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการและคะแนน O-NET ใช้สหสัมพันธ์เพียร์สันวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และใช้การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายวิเคราะห์ความสามารถในการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = .46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .48) รองลงมา คือ การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = .50) การคุ้มครองเวลาในการสอน ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = .46) และการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = .46) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	4.32	.50	มากที่สุด
การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน	4.30	.48	มากที่สุด
การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน	4.30	.51	มากที่สุด
การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร	4.30	.49	มากที่สุด
การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.33	.48	มากที่สุด
การคุ้มครองเวลาในการสอน	4.32	.46	มากที่สุด
การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด	4.30	.50	มากที่สุด
การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู	4.32	.46	มากที่สุด
การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.29	.48	มากที่สุด
การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	4.30	.49	มากที่สุด
การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้แก่นักเรียน	4.31	.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	**4.31**	**.46**	**มากที่สุด**

หมายเหตุ: การแปลผลค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ 4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41 - 4.20 หมายถึง มาก 2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย และ 1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนจากคะแนนเฉลี่ย O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 พบว่า คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.81 คะแนน เมื่อพิจารณารายวิชา ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 56.05 คะแนน รองลงมา คือ วิทยาศาสตร์ 43.42 คะแนน ภาษาอังกฤษ 28.36 คะแนน และคณิตศาสตร์ 27.38 คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

รายวิชา	คะแนนเฉลี่ย	ลำดับ
ภาษาไทย	56.05	1
วิทยาศาสตร์	43.42	2
ภาษาอังกฤษ	28.36	3
คณิตศาสตร์	27.38	4
ค่าเฉลี่ย	**38.81**	**-**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .749$, $r^2 = .561$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยด้านการคุ้มครองเวลาในการสอนมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด ($r = .731$) รองลงมา คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ($r = .727$) และการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($r = .715$) ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	r	ระดับ	r^2
การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	.697**	ปานกลาง	.49
การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน	.680**	ปานกลาง	.46
การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน	.680**	ปานกลาง	.46
การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร	.705**	สูง	.50
การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	.715**	สูง	.51
การคุ้มครองเวลาในการสอน	.731**	สูง	.53
การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด	.674**	ปานกลาง	.45

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน (ต่อ)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	r	ระดับ	r^2
การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู	.707**	สูง	.50
การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	.727**	สูง	.53
การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	.714**	สูง	.51
การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้แก่นักเรียน	.713**	สูง	.51
รวม	**.749****	**สูง**	**.561**

หมายเหตุ: เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้แก่ 0.30 - 0.499 ระดับต่ำ 0.500 - 0.699 ระดับปานกลาง และ 0.700 - 1.000 ระดับสูง; ** $p < .001$

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ R = .749 ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด R^2 = .561 แสดงว่าภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 56.10 และมีค่าสถิติ $F(1,126) = 160.915$, $p < .001$ ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายเพื่อพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน

ตัวแปร	b	Std. Error	β	t	p
ค่าคงที่ (Constant)	0.699	3.021	-	0.231	.817
ภาวะผู้นำทางวิชาการ	8.847	0.697	0.749	12.685	$p < .001$

จากผลการวิเคราะห์สามารถที่จะเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 0.699 + 8.847X$ โดย $\hat{Y}$ แทนค่าพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน และ X แทนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = .46) สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการปฏิบัติบทบาทด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ การนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การประสานงานด้านหลักสูตร การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.33) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการติดตามข้อมูลผลการเรียนรู้และความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญ จึงให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทาง การกำกับติดตาม และการสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hallinger, P. & Murphy, J. F. ที่เน้นการกำหนดภารกิจ การบริหารหลักสูตรและการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (Hallinger, P. & Murphy, J. F., 1985) รวมทั้งนิตยกานต์ บุญเกื้อ และคณะ ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (นิตยกานต์ บุญเกื้อ และคณะ, 2566)

ผล O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 มีคะแนนเฉลี่ย 38.81 คะแนน โดยภาษาไทยมีคะแนนสูงสุด 56.05 คะแนน รองลงมา คือ วิทยาศาสตร์ 43.42 คะแนน ภาษาอังกฤษ 28.36 คะแนน และคณิตศาสตร์ 27.38 คะแนน สะท้อนว่าภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ยังควรได้รับการพัฒนา โรงเรียนจึงควรใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้ตรงกับปัญหาของผู้เรียน สอดคล้องกับ ธนนันท์ ธนารัชตะภูมิ; ปนัดดา หัสปราบ และนันทนา จันทรฝั้น ที่เสนอการใช้ผลการทดสอบ

ระดับชาติเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อเชื่อมโยงกับผลการวิจัยด้านความสัมพันธ์ พบว่า การคุ้มครองเวลาในการสอนมีค่าสหสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสูงสุด (r = .731) รองลงมา คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (r = .727) และการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (r = .715) ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเวลาเรียนให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งด้านความรู้เนื้อหา เทคนิคการสอน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาความรู้ตามกรอบ TPACK เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ธนนันท์ ธนารัชตะภูมิ, 2565); (ปนัดดา หัสปราบ และนันทนา จันทรฝั้น, 2565)

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .749$, $p < .001$) สอดคล้องกับ จีรวรรณ เสาวคนธ์; อรอุมา ใกล้ฝน และคณะ ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน (จีรวรรณ เสาวคนธ์, 2565); (อรอุมา ใกล้ฝน และคณะ, 2566) รวมทั้ง (Mumtaz, A. N. & Khan, R., 2024) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ รุ้งทิวา แก้วณรงค์ และคณะ ที่พบว่า ความสัมพันธ์กับผลการทดสอบระดับชาติ สะท้อนว่าการกำหนดเป้าหมาย การกำกับติดตามการสอน และการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์เชื่อมโยงกับผลลัพธ์ทางการศึกษาของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ จึงไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้ เมื่อพิจารณาคะแนน O-NET พบว่า วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 50 คะแนน คือ 43.42, 28.36 และ 27.38 คะแนน สะท้อนว่าผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาเหล่านี้ยังควรได้รับการพัฒนา โดยพิจารณาภาวะผู้นำทางวิชาการร่วมกับปัจจัยอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (รุ้งทิวา แก้วณรงค์ และคณะ, 2566)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมี $R^2 = .561$ แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 56.10 โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.699 + 8.847X$ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการพยากรณ์ทางสถิติของภาวะผู้นำทางวิชาการต่อประสิทธิผลของโรงเรียนภายใต้ข้อมูลที่ศึกษา มิได้เป็นข้อยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ขณะที่ความแปรปรวนอีกร้อยละ 43.90 อาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น เช่น พื้นฐานของผู้เรียน ความพร้อมของครู ทรัพยากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และบริบทของชุมชน ดังนั้น ผลการพยากรณ์ควรตีความภายในขอบเขตของการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ และไม่ควรสรุปว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเพียงปัจจัยเดียวเป็นสาเหตุของประสิทธิผลของโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการวิจัยเป็น ALE Model (Academic Leadership-Learning Mechanisms-Effectiveness) เพื่อเสนอเป็นกรอบประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย A ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร L กลไกขับเคลื่อนคุณภาพการเรียนรู้ ได้แก่ การคุ้มครองเวลาในการสอน การพัฒนาวิชาชีพครู การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ และ E ประสิทธิผลของโรงเรียนซึ่งวัดจากคะแนน O-NET ป.6 กรอบนี้ได้อาศัยผลความสัมพันธ์และการพยากรณ์ทางสถิติระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยยังไม่ได้ทดสอบ L ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน จึงไม่ยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล และควรทดสอบกรอบดังกล่าวเพิ่มเติม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด ALE Model

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = .46) และด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .48) 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนจากคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.81 คะแนน โดยภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย 56.05 คะแนน วิทยาศาสตร์ 43.42 คะแนน ภาษาอังกฤษ 28.36 คะแนน และคณิตศาสตร์ 27.38 คะแนน โดยภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .749$, $r^2 = .561$, $p < .001$) ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ทางสถิติ ไม่ได้แสดงว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น และ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R = .749$, $R^2 = .561$, $F(1,126) = 160.915$, $p < .001$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 56.10 โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.699 + 8.847X$ อย่างไรก็ตาม ผลดังกล่าวเป็นความสามารถในการพยากรณ์ทางสถิติ มิได้ยืนยันความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล และความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนอีกร้อยละ 43.90 อาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) จากผลการวิจัยข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และนำข้อมูลผลการเรียนรู้มาใช้ประกอบการนิเทศและวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2) จากผลการวิจัยข้อที่ 2 โรงเรียนควรนำข้อมูล O-NET มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางยกระดับผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมซ่อมเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับปัญหาของผู้เรียน 3) จากผลการวิจัยข้อที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะการคุ้มครองเวลาในการสอน การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู และการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งนี้ ควรใช้ผลความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนา ไม่ควรตีความว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสาเหตุโดยตรงของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ 4) จากผลการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรนำผลการพยากรณ์ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการ โดยพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น พื้นฐานของผู้เรียน ความพร้อมของครู ทรัพยากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและบริบทของชุมชน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุหรือการวิเคราะห์พหุระดับที่รวมปัจจัยด้านครู ผู้เรียน ทรัพยากร และบริบทชุมชน เพื่ออธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมทั้งควรศึกษาเชิงคุณภาพในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีของภาวะผู้นำทางวิชาการในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

จีรวรรณ เสาวคนธ์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย ประเมิน และสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธนนันท์ ธนารัชตะภูมิ. (2565). การศึกษารูปแบบการนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบ O-NET ที่แตกต่างกัน. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 35(1), 47-64.

นิตยกานต์ บุญเกื้อ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10(10), 49-61.

ปนัดดา หัสปราบ และนันทนา จันทรฝั้น. (2565). แนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ. วารสารการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ, 3(2), 110-128.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (19 สิงหาคม 2542).

รุ้งทิวา แก้วณรงค์ และคณะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 15(1), 46-54.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2566). ผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566. ระบบ Big Data กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2569 จาก http://www.nst2.go.th/?page=2&paged=2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2567ก). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ฉบับปรับปรุง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 27 มกราคม 2569 จาก http://www.nst2.go.th/wp-content/uploads/2024/06/07-แผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาหน่วยงาน.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2567ข). ผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567. ระบบ Big Data กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 23 มกราคม 2569 จาก https://sites.google.com/nst2.go.th/bigdata-nst2

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. เรียกใช้เมื่อ 22 มกราคม 2569 จาก https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf

อรอุมา ใกล้ฝน และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 20(89), 79-91.

Hallinger, P. & Murphy, J. F. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. The Elementary School Journal, 86(2), 217-247.

Mumtaz, A. N. & Khan, R. (2024). Instructional leadership and school effectiveness: A correlational study at secondary level institutions in the context of District Bannu. Qlantic Journal of Social Sciences and Humanities, 5(1), 176-183.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row.